

Висновки. Таким чином, державна підтримка є невід'ємною частиною державного регулювання і являє собою комплекс соціально-економічних, законодавчо-правових та організаційних заходів, здійснюваних державою, спрямованих на стійкий розвиток аграрного виробництва та сільських територій та забезпечують продовольчу незалежність, безпеку і поліпшення продовольчого забезпечення населення та харчової промисловості сировиною. Серед механізмів прямого і непрямого впливу на розвиток сільського господарства виділені податкова, грошово-кредитна, бюджетна, цінова, зовнішньоекономічна політика, планування, дотації з бюджету, державне замовлення, підтримка сфер освіти, охорони здоров'я, соціальна політика, механізм обмежень і заборон, інспекційний механізм тощо.

Список використаних джерел:

1. Бойко В. І. До проблеми визначення механізму державної підтримки виробників аграрної продукції / В. І. Бойко, О. А. Козак // Економіка АПК. – 2010. – №7. – С. 37 – 39.
2. Васільєва Л. М. Державна підтримка, як складова системи державного регулювання аграрного сектору економіки / Л. М. Васільєва // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 17. – С. 85 – 88.
3. Державна підтримка агросфери: еволюція, проблеми: монографія / [О.М. Бородіна, М.Г. Бетлій, Н.М. Головченко та ін.]. – К.: Ін-т екон. та прогнозув. НАНУ, 2008. – 264 с.

References:

1. Boyko, V.I., Kozak, A.A. (2010), "On the problem of determining the mechanism of state support to producers of agricultural products", *Ekonomika APK*, vol. 7, pp. 37–39.
2. Vasileva, L.N. (2011), "State support, as part of the system of state regulation of the agricultural sector", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 17, pp. 85–88.
3. Borodina, O.M. Betliy, M.G. Golovchenko, N.M. and other. (2008), *Derzhavna pidtrymka ahrosfery: evoliutsiia, problemy* [State support for agricultural sphere: evolution, problems], *In-t ekon. ta prohnozuv. NANU, Kyiv, Ukraine*.

Рецензент: Жовнірчик Я.Ф., д.держ.упр., доцент

УДК 351.82:504

Остапчук Т.М.,

асистент кафедри управління
муніципальним розвитком,
Академія муніципального розвитку,

**СУТНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ В
УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Анотація. Розглянуто поняття екологічна безпека з різних точок зору; досліджено особливості екологічної безпеки в умовах глобалізації.

Ключові слова: екологічна безпека, глобалізація, сталий розвиток.

Остапчук Т.М.,
ассистент кафедры управления
муниципальным развитием,
Академия муниципального развития,

СУЩНОСТЬ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И ЕЕ ОСОБЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Аннотация. Рассмотрено понятие экологическая безопасность с разных точек зрения; исследованы особенности экологической безопасности в условиях глобализации.

Ключевые слова: экологическая безопасность, глобализация, устойчивое развитие.

Ostapchuk T.,
assistant of shechair of
municipal development management,
Academy municipal administration

ATURE OF ENVIRONMENTAL SAFETY AND FEATURES IN THE GLOBALIZATION

Summary. The concept of environmental security from multiple perspectives, the peculiarities of ecological security in the context of globalization.

At the present stage of globalization, which is accompanied by deterioration of the environment within which the observed deterioration of living conditions of the general population, a sharp decline in their living standards, the problem of environmental safety is of particular relevance. issues of environmental safety are not sufficiently developed from a theoretical point of view and there is a large number of definitions of environmental security and options for its understanding.

Problems of ecological safety permanently aggravated that require primarily research and disclosure of the nature and meaning of "environmental security".

To date no consensus in the essence of environmental security as a whole. In the scientific literature, a number of scholars have repeatedly noted that the concept of environmental security is a complex theoretical and insufficiently investigated problem. There is no unanimously accepted interpretation of the definition of "environmental security" and the problem of an integrated approach to the question of the nature of environmental safety is not solved.

In modern times, in the context of globalization, in understanding complex ecological security states, events and actions that ensure the ecological balance around the globe.

Today, in the context of globalization for any country environmental safety shall be considered necessary and the most important part of the overall national strategy. After the dynamic development of society and the state, a new level of interstate and international relations, of course, requires improving the environment and ecology in general. Environmental security of each state separately determines the overall international political stability and security in the world.

The urgency and severity of the problem of environmental safety always require all institutions of the state and society of constant attention to her in-depth analysis of the state in order to promptly remove dangerous threats at all levels. Any activity should focus not only on achieving high economic efficiency, but also to environmental safety, which became one of the main criteria of social and economic development. The state environmental security is a

prerequisite for the survival of mankind in terms of new environmental threats and hazards. Environmental safety - it is the environment where guaranteed preventing environmental degradation and human health.

Given the realities of our time, it can be argued that environmental security is the goal of world community, which should be sought because it affects the survival of mankind. The result is a level of environmental protection that meets the required quality of life for the health and welfare of people in sustainable development.

Keywords: environmental security, globalization and sustainable development.

Постановка проблеми. Важливість екологічної безпеки, за умов загострення кризових явищ в економічній, соціальній і екологічній ситуації України, переоцінити неможливо. Адже саме економічний й соціальний розвиток країни може бути досягнуто завдяки екологічній безпеці вже в найближчій перспективі.

Аналіз наукового доробку. Проблеми екологічної безпеки держави, регіону та окремих міст останнім часом постійно перебувають в центрі уваги ряду науковців. Особливий інтерес викликають публікації таких вчених, як Н. Андреева, З. Герасимчук, В. Ковтун, В. Кравців, В. Ліпкан, С. Лісовський, Л. Масловська, А. Степаненко, В. Трегобчук, С. Харічков, Л. Шостак, В. Ярочкін та інші

Разом з тим, на сьогоднішній день відсутні одностайні погляди на суть екологічної безпеки загалом. В науковій літературі рядом науковців неодноразово відзначалося, що поняття екологічної безпеки є складною теоретичною і недостатньо дослідженою проблемою. Немає одностайно прийнятого тлумачення дефініції “екологічна безпека” і проблема комплексного підходу до питання сутності екологічної безпеки залишається недостатньо вирішеною.

Постановка завдання:

- розглянути поняття екологічна безпека з різних точок зору;
- дослідити особливості екологічної безпеки в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу. У наш час глобалізаційні процеси набувають все більшого поширення та характеризуються якісно новими напрямками проникнення в економіку будь-якої країни. Вивчення явища глобалізації стає найбільш актуальним питанням сьогодення. Світовий досвід показує, що в процесі вирішення питань економіки необхідно паралельно вирішувати екологічні проблеми.

Серед основних причин явища глобалізації можна назвати прискорення темпів суспільного розвитку сучасного світу і його тенденцію до цілісності, що вимагає особливого напруження всіх сил, пошуку внутрішніх резервів поступального розвитку, нового рівня концентрації зусиль, координації всіх складових явища, надзвичайної саморегуляції і організації. Результатом стало те, що суспільство, природний світ

опинилися на межі широкомасштабної деградації, спричиненої екологічним станом довкілля.

В XXI ст. проблеми екологічної безпеки перманентно загострюються, які вимагають, в першу чергу, дослідження і розкриття сутності та змісту поняття “екологічна безпека”. Вивчаючи наукову літературу, роботи спеціалістів ООН, екологів міжнародних і національних природоохоронних організацій, управлінців, соціологів, визначено, щонамає чіткого визначення даного поняття. Без розв’язання цієї важливої теоретичної проблеми далі практично неможливо вирішувати нагальні питання екологічної безпеки.

Екологічну безпеку ми розглядаємо як компонент національної безпеки, що забезпечує захищеність життєво важливих інтересів людини, суспільства, довкілля та держави від реальних або потенційних загроз, що створюються антропогенними чи природними чинниками стосовно навколишнього середовища та гарантується законодавчими актами держави [3].

Згідно статті 50 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища” під екологічною безпекою розуміється “такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров’я людей” [2].

Але, крім цього законодавчо закріпленого визначення поняття “екологічна безпека”, існують і інші визначення поняття. Зокрема, І.І. Дедю зазначає, що “екологічна безпека - будь-яка діяльність людини, що виключає шкідливий вплив на навколишнє середовище” [9].

На думку М.Ф. Реймерса “екологічна безпека - сукупність дій, станів і процесів, прямо чи побічно не призводять до життєво важливих збиткам (або загроз таким збитків), щонаносяться природному середовищу, окремим людям і людству” [7].

За визначенням С. А. Боголюбова “екологічна безпека - комплекс станів, явищ і дій, що забезпечує екологічний баланс на Землі, в будь-яких її регіонах на рівні, до якого фізично, соціально-економічно, технологічно та політично готове (може без серйозних збитків адаптуватися) людство” [9].

З погляду В.А. Лущика “екологічна безпека - процес забезпечення захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства, природи і держави від реальних та потенційних загроз, що створюються антропогенними чи природними впливами на навколишнє середовище” [9].

А.В. Боков визначає екологічну безпеку як “такий стан системи “природа–техніка–людина”, яке забезпечує збалансовану взаємодію природних, технічних і соціальних систем, формування природно-культурного середовища, що відповідає санітарно-гігієнічним, естетичним і матеріальним потребам жителів кожного регіону Землі при збереженні

природно-ресурсного та екологічного потенціалу природних систем і здатності біосфери в цілому до саморегуляції” [9].

Екологічна безпека — це такий стан навколишнього середовища, коли гарантується запобігання погіршення екологічної ситуації та здоров'я людини, зазначає М.М. Мусієнко [5, ст. 156].

С. С. Півняк екологічну безпеку розглядає як стан захищеності природного середовища й життєво важливих інтересів людини від негативного впливу господарської діяльності, надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, а також їхніх наслідків [6, ст. 29].

А. С. Тимошенко сприймає екологічну безпеку “як стійкий стан глобального характеру”, який “представляє собою складне політико-правовуєдність, систему окремих, але взаємопов'язаних елементів”. Він вважає, що “екологічна безпека – це логічний результат еволюції проблеми охорони навколишнього середовища” [8, ст. 84].

А. В. Кукушкіна характеризує екологічну безпеку як “складну взаємопов'язану і взаємозалежну систему міжнародних екологічних норм, спрямованих на забезпечення безпеки всіх життєвоважливих для людства екологічних компонентів планети, а також збереження і підтримання існуючого природного балансу” [4, ст. 4].

Виходячи з аналізу цих чисельних визначень, можна зробити висновок, що поняття “екологічна безпека” розглядається дослідниками в основному з двох позицій – так би мовити, “пасивної” (розуміється деякий стан або певні умови безпеки) та “активної” (розуміється сукупність дій та заходів для досягнення безпеки).

Таким чином, аналіз літератури, нормативно-правових актів свідчить про широкий спектр думок щодо визначення поняття “екологічна безпека”: від забезпечення екологічних прав та інтересів людини, захисту екологічних інтересів суспільства і держави до забезпечення раціонального використання, відтворення і підвищення якості навколишнього середовища. Визначення поняття екологічної безпеки знаходиться в еволюційній стадії, наявні формулювання нестійкі, постійно модифікуються в напрямку деталізації та конкретизації ознак.

На сучасному етапі розвитку термін “екологічна небезпека” набув значення прямої чи потенційної екологічної загрози в результаті антропогенних чи природних впливів, що викликають порушення здоров'я людини та/чи погіршення стану навколишнього середовища [1, ст. 123].

Стрімкий розвиток процесу глобалізації зумовило погіршення глобальної екологічної ситуації на землі. На сьогоднішній день, опинившись в умовах загострення екологічної кризи, країни світу беруть всілякі заходи для сталого розвитку та розробляють національні концепції державної безпеки, в якій екологічна безпека має першорядний характер,

так як екологічна безпека є важливою передумовою сталого світового розвитку.

Питання забезпечення екологічної безпеки та проблеми сталого розвитку сьогодні набувають особливої актуальності і трактуються як найбільш першорядні для кожної держави. На сьогоднішній день в умовах глобалізації для будь-якої країни екологічна безпека вважається обов'язковою, необхідною і найбільш важливою частиною загальної державної політики. Адже динамічний розвиток суспільства і держави, новий рівень міждержавних і міжнародних відносин, безсумнівно, вимагає поліпшення стану навколишнього середовища та екології в цілому. Екологічна безпека кожної держави окремо визначає загальну міжнародну політичну стабільність і безпеку світу. Серед пріоритетів розвинених країн природоохоронний аспект посідає одне з чільних місць, ця обставина створює для цих країн значні переваги на світовому ринку.

В сучасний час, в умовах глобалізації, під екологічною безпекою розуміють комплекс станів, явищ і дій, що забезпечує екологічний баланс на всій Землі.

Актуальність і гострота проблеми екологічної безпеки настійно вимагають від усіх інститутів держави і суспільства постійної уваги до неї, глибокого аналізу її стану з тим, щоб своєчасно усувати небезпечні загрози на всіх рівнях. Будь-яка діяльність повинна орієнтуватися не просто на досягнення високої економічної ефективності, але й на екологічну безпеку, яка стала одним з головних критеріїв соціально-економічного розвитку. Адже, стан екологічної безпеки є неодмінною умовою виживання людства в умовах новітніх екологічних загроз і небезпек ХХІ століття.

Враховуючи реалії сучасності, можна стверджувати, що екологічна безпека є метою всього світового співтовариства, до якої необхідно прагнути, тому що від цього залежить виживання всього людства. Результатом буде такий рівень навколишнього середовища, який відповідає необхідній якості життя для підтримання здоров'я і добробуту людей в умовах сталого розвитку.

Висновки. На сучасному етапі глобалізації, який супроводжується погіршенням стану навколишнього середовища, в межах чого простежується погіршення умов існування широких верств населення, різке падіння їх життєвого рівня, проблема забезпечення екологічної безпеки набуває особливої актуальності. Хоча на сьогоднішній день питання екологічної безпеки залишаються не достатньо розробленими з теоретичної точки зору та має місце велика кількість визначень екологічної безпеки і варіантів її розуміння. Найбільш вдалим, на наш погляд, є твердження, що екологічна безпека - це такий стан навколишнього середовища, коли гарантується запобігання погіршення екологічної ситуації та здоров'я людини.

Список використаних джерел:

1. Данилов-Данилян В.И. Экологическая безопасность. Общепринципы и российский аспект/В.И.Данилов-Данилян,М.Ч. Залиханов, К.С. Лосев; М.: МППАБИМПА, 2007. – 288 с.
2. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” № 1264-ХІІ від 25.06.1991р. із змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 41, ст.546.
3. Качинський А. Б. Екологічна безпека України : системний аналіз перспектив покращення / А. Б. Качинський - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/Kachin/index.htm>.
4. Кукушкина А. В. Взаимосвязь проблем экологической безопасности и разоружения (международно-правовой аспект): автореф. дисс. ... канд. юрид. Наук / Кукушкина А. В., - М., 1993. - С. 4.
5. Мусієнко М. М. Екологія: Тлумачний словник.//Мусієнко М.М., Серебряков В.В., Брајон О.В. ; К.: Либідь, 2004. – 376 с.
6. Півняк С. С. Екологічна безпека України // Безпека життєдіяльності.– 2004.– № 6.– С. 29–30.
7. Реймерс Н.Ф. Концептуальнаяэкология. Надежды на выживаниечеловечества // Н.Ф. Реймерс / : М., 1992.
8. Тимошенко А.С. Глобальная экологическая безопасность–международно-правовой аспект // А. С. Тимошенко / : Сов. гос-во и право, 1999. - № 1.- С. 84
9. Экологическая безопасность. Термины. Определения. – [Електронний ресурс]. - Режимдоступу: <http://ecosafety.3dn.ru/publ/1-1-0-28>.

References:

1. Danylov-Danylian V.Y. Ekolohycheskaia bezopasnost'. Obschepryntsypy y rossiyskiy aspekt/V.Y.Danylov-Danylian,М.Ch. Zalykhanov, К.S. Losev; М.: МPPABYMPA, 2007. – 288 s.
2. Zakon Ukrainy “Pro okhoronu navkolyshn'oho pryrodnoho seredovyscha” № 1264-ХІІ від 25.06.1991r. iz zminamy ta dopovnenniamy // Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 1991, N 41, st.546.
3. Kachyns'kyj A. B. Ekolohichna bezpeka Ukrainy : systemnyj analiz perspektyv pokraschennia / A. B. Kachyns'kyj - [Elektronnyj resurs]. - Rezhym dostupu: <http://old.niss.gov.ua/book/Kachin/index.htm>.
4. Kukushkyna A. V. Vzaymosviaz' problem ekolohycheskoj bezopasnosti y razoruzhenia (mezhdunarodno-pravovoj aspekt): avtoref. dyss. ... kand. iuryd. Nauk / Kukushkyna A. V., - М., 1993. - S. 4.
5. Musiienko M. M. Ekolohiia: Tlumachnyj slovnyk.//Musiienko M.M., Serebriakov V.V., Brajon O.V. ; К.: Lybid', 2004. – 376 s.
6. Pivniak S. S. Ekolohichna bezpeka Ukrainy // Bezpeka zhyttiediial'nosti.– 2004.– № 6.– S. 29–30.
7. Rejmerns N.F. Kontseptual'naiyekolohyia. Nadezhdy na vyzhyvanyechelovechestva // N.F. Rejmerns / : М., 1992.
8. Tymoshenko A.S. Hlobal'naia ekolohycheskaia bezopasnost'-mezhdunarodno-pravovoj aspekt // A. S. Tymoshenko / : Sov. hos-vo y pravo, 1999. - № 1.- S. 84
9. Ekolohycheskaia bezopasnost'. Termyny. Opredelenia. – [Elektronnyj resurs]. - Rezhymdostupu: <http://ecosafety.3dn.ru/publ/1-1-0-28>.

Рецензент: Іванова Т.В., д.держ.упр., професор